FILMOVÁ ŘADA

planeta opic

Někde ve vesmíru přece musí být něco lepšího než člověk

PIERRE BOULLE

FILMOVÁ ŘADA 6

ARGO

planeta opic

planeta opic

PIERRE BOULLE

Czech edition © Argo, 2018
© Editions Julliard, Paris, 1963
Translation © Josef Hajný, 1970, 2018
Cover design © Jana Vahalíková, 2018
Afterword © Marek Holan, 2018
Planet of the Apes, 1967 © Miramax/courtesy Everett Collection by allphoto.cz

ISBN 978-80-257-2555-9 (váz.)
ISBN 978-80-257-2930-4 (e-kniha)

část první

1

Jinn a Phyllis prožívali nádherné prázdniny v prostoru co možná nejvzdálenějším od obydlených hvězd.

V té době byly meziplanetární cesty běžnou záležitostí a mezihvězdné putování nebylo ničím výjimečným. Rakety přivážely turisty k podivuhodným krajinám Síria, finančníky k vyhlášeným burzám na Arkturu nebo Aldebaranu. Pár bohatých zahálečů, Phyllis a Jinn, se však v kosmu vyznačoval originalitou, ba trochou poezie. Vesmírem pluli pro zábavu – na plachetnici.

Jejich loď vypadala jako koule s podivuhodně jemným a lehkým obalem – plachtou – a pohybovala se vlivem tlaku světelného záření. Když připlul tento stroj do blízkosti některé z hvězd (avšak tak daleko, aby se nedostal do gravitačního pole), pohyboval se vždycky přímočaře proti směru této hvězdy. Ale hvězdná soustava Jinna a Phyllis byla určena třemi od sebe relativně nepříliš vzdálenými slunci, takže jejich loď přijímala světlo ze tří různých stran. Jinn proto vymyslel důmyslné zařízení, jímž se dal let řídit. Plachtu opatřil na vnitřní straně druhou vrstvou, sestávající z černých rolet, které libovolně stahoval nebo vytahoval, čímž dosahoval různého účinku světelného tlaku, protože měnil odrazovou schopnost jednotlivých částí plachty. Navíc mohl pružnou plachtu svinovat nebo

roztahovat podle libosti. Chtěl-li Jinn například zrychlit běh lodi, roztáhl ji úplně. Světelné záření se tak do ohromné plachty opíralo a loď se řítila kupředu šílenou rychlostí, z níž jeho přítelkyně Phyllis dostávala závrať; onu závrať, která se zmocňovala i jeho a oba je přinutila, aby se k sobě přitiskli s pohledem upřeným do záhadných propastí, kam směřovali ve svém letu. Když si naopak přáli zpomalit, Jinn zmáčkl knoflík a plachta se zmenšila natolik, že se stala sférou, velkou tak akorát, aby se do ní přitisknuti k sobě vešli. Světelný tlak se stal zanedbatelným a miniaturní kulička znehybněla, jako by visela v prostoru na neviditelném vláknu. Oba mladí trávili celé hodiny v opojné nečinnosti ve svém zmenšeném vesmíru, vybudovaném na míru a jen a jen pro ně, který Jinn přirovnával k porouchané plachetnici a Phyllis k vzduchové bublině podmořského pavouka.

Jinn znal i další finty, které byly považovány za vrchol kosmonautického plachtění, například k otáčení uměl využívat stínu některých planet a satelitů. Naučil tomu všemu i Phyllis, která byla pomalu stejně schopná jako on, ba bývala i smělejší. Když řídila ona, někdy ze žertu roztáhla okraje plachty tak, že se dostali až na hranice své hvězdné soustavy, nedbajíc o magnetickou bouři, která rozbouřila světelné vlny a začala jejich korábem zmítat jako ořechovou skořápkou. Dvakrát nebo třikrát se stalo, že Jinna náhle probudila vichřice a musel se rozzlobit, pak Phyllis vyrval kormidlo a zapnul nouzovou raketu, aby se co nejrychleji vrátili do přístavu. Raketu, kterou zapínal jen v případě nejvyššího nebezpečí, na což byl patřičně pyšný.

Ten den leželi Jinn a Phyllis vedle sebe ve středu balónu a jejich jedinou starostí bylo, aby využili prázdnin k opalování v paprscích tří sluncí. Jinn měl zavřené oči a snil jen o své lásce k Phyllis. Phyllis ležící na boku se dívala

na nesmírnost světa a nechala se, jako už často předtím, hypnotizovat kosmickým pocitem nicoty.

Najednou procitla ze svého snění, zamračila se a nadzdvihla se na loktech. Nicotou projel podivný záblesk. Za několik vteřin uviděla nový záblesk, jako by se od nějakého lesklého předmětu odrazil paprsek světla. Cit pro kosmos, který si při cestách osvojila, ji nemohl klamat. Upozornila proto Jinna, který získal tentýž dojem, přičemž bylo nepravděpodobné, že by se v něčem podobném mýlil: třpytivý předmět plul v prostoru ve vzdálenosti, kterou nemohli ještě přesně určit. Jinn vzal dalekohled a namířil ho na tajemný předmět. Phyllis se mu opřela o rameno.

„Je to něco malého," řekl. „Jakoby ze skla... Počkej, já si to prohlédnu. Přibližuje se to k nám. Letí rychleji než my. Řekl bych, že je to..."

Zvážněl, upustil dalekohled, kterého se ona hned chopila.

„Je to láhev, miláčku."

„Láhev!"

Podívala se také.

„Ano, je to láhev. Zřetelně ji rozpoznávám. Z průhledného skla. Je utěsněná. Vidím zátku. A uvnitř je něco bílého... papír. Určitě je na něm něco napsáno. Jinne, musíme ji chytit!"

Jinn si to myslel také a začal už důmyslně manévrovat, aby se dostali na dráhu podivného předmětu. Rychle jí dosáhli a Jinn zmenšil rychlost sféry natolik, aby ji mohli chytit. Mezitím si Phyllis oblékla skafandr a dvojitým průlezem vylezla z lodi. Jednou rukou se držela lana a druhou máchala podběrákem na dlouhé násadě, aby do něho láhev chytila.

Nebylo to poprvé, co se setkali s podivnými tělesy, a podběrák jim už několikrát dobře posloužil. Když se tak pomalu pohybovali, nebo když někdy v prostoru úplně znehybněli, zažili překvapení a objevy, které cestující v raketách nikdy nepoznají. Phyllis už do své síťky sebrala hezkých

pár předmětů, úlomky rozpadlých planet, zlomky meteoritů, které přilétly z hloubi vesmíru, a kousky satelitů z počátků dobývání vesmíru. Byla na svoji sbírku ohromně hrdá; ale s láhví se dosud nesetkali, navíc s láhví, která obsahuje rukopis, o tom teď už nepochybovala. Celá se roztřásla netrpělivostí. Zmítala se na laně jako pavouk na konci vlákna a křičela do telefonu na svého společníka:

„Pomaleji, Jinne! Rychleji, předhoní nás, doleva, doprava... Dobrý! Mám ji!"

Vítězně vykřikla a vrátila se na palubu s úlovkem.

Byla to větší láhev, jejíž hrdlo bylo pečlivě zalito voskem. Uvnitř byl smotek papíru.

„Jinne, honem ji rozbij!" vykřikla nedočkavě Phyllis.

Jinn, větší kliďas, pomalu a opatrně odstranil vosk. Stočený papír se však z láhve vytáhnout nedal. Poslechl tedy svou přítelkyni a rozbil láhev kladivem. Papír se rozvinul. Bylo to větší množství tenkých listů popsaných drobným písmem. Rukopis byl psán jazykem Země, který Jinn dokonale znal, protože část svých studií absolvoval právě na této planetě.

Cítil ale jistý neklid, když měl začít číst rukopis, který se jim dostal do rukou tak podivnou cestou. Teprve po nedočkavém Phyllisině naléhání se rozhodl. Ona sama jazyk Země neovládala a potřebovala, aby jí pomohl.

„Jinne, prosím tě!"

Zmenšil objem sféry tak, že se měkce houpala v prostoru, přesvědčil se, že před nimi není žádná překážka, lehl si vedle své přítelkyně a začal číst.

2

Svěřuji tento rukopis prostoru nikoli s úmyslem, že se mi dostane pomoci, ale proto, abych možná pomohl odvrátit strašnou pohromu, která ohrožuje lidskou rasu. Nechť se nad námi smiluje Bůh...!

„Lidská rasa!" zvolala překvapeně Phyllis.

„Tak je to tu napsáno," řekl Jinn. „Nepřerušuj mě hned na začátku." A začal zas číst.

Já, Ulyxes Mérou, jsem se znovu vydal s rodinou na cestu kosmickou lodí. Můžeme cestovat celé roky bez zastávky. Pěstujeme na palubě zeleninu, ovoce a chováme drůbež. Nic nám nechybí. Možná že jednou najdeme nějakou pohostinnou planetu. Je to naše přání, které se skoro bojím vyslovit. Zde však věrně vylíčím, co mě potkalo.

Roku 2500 jsem nastoupil na vesmírné plavidlo se dvěma přáteli, měli jsme v úmyslu dorazit do těch končin kosmu, kde vládne hvězda obří velikosti Betelgeuze. Byl to velmi odvážný plán, největší, jaký se kdy na Zemi zrodil. Betelgeuze neboli, jak ji nazývali naši astronomové, Alfa Orionu, je od naší planety vzdálena asi tři sta světelných let. Je pozoruhodná z několika hledisek. Především svou velikostí, její průměr je tři- až čtyřistakrát větší než průměr našeho Slunce, čili kdyby střed této hvězdy byl shodný se středem

Slunce, sahal by tento obr až k orbitě Marsu. Svou září je to hvězda první velikosti, nejjasnější v souhvězdí Orionu, ze Země viditelná pouhým okem přes ohromnou vzdálenost. Je pozoruhodná svým světlem. Září červeně a oranžově, což působí nádherným dojmem. A konečně tato hvězda mění velikost. Intenzita jejího světla se periodicky mění, podle toho, jak se mění její průměr. Betelgeuze je pulzující hvězda.

Proč jsme si vybrali za cíl prvního mezihvězdného letu právě tuto vzdálenou hvězdu, když jsme předtím prozkoumali všechny planety sluneční soustavy, které jsou neobydlené? Rozhodl o tom učený profesor Antelle. Stal se hlavním organizátorem tohoto podniku, do něhož vložil celý svůj nesmírný majetek. Sám navrhl konstrukci lodi, na jejíž stavbu osobně dohlížel; stal se velitelem výpravy. Cestou mi vysvětlil, co ho vedlo k tomuto rozhodnutí.

„Můj milý Ulyxi," řekl mi, „není pro nás o nic obtížnější a o mnoho delší dosáhnout Betelgeuze než některé mnohem bližší hvězdy. Například Proximy Centauri."

V tu chvíli jsem považoval za vhodné zaprotestovat a uplatnit čerstvě nabyté astronomické znalosti.

„Není o mnoho delší! Vždyť přece Proxima Centauri je od nás necelé čtyři světelné roky, zatímco Betelgeuze..."

„Tři sta, já vím. A přece nám to bude trvat necelé dva roky, než se tam dostaneme, zatímco k Proximě Centauri bychom letěli jen o málo kratší dobu. Vy jste přesvědčen o opaku, protože jste zvyklý na ty bleší skoky, kterými jsou cesty na ostatní planety, pro které stačí několikaminutové silné zrychlení, přičemž samotná rychlost letu je přímo směšná a vůbec se nedá srovnat s naší... Je načase, abych vám podal vysvětlení týkající se letu naší lodi.

Díky zdokonaleným raketám, které jsem měl tu čest sestrojit, se může naše plavidlo pohybovat vesmírem největší rychlostí představitelnou pro hmotné těleso, to jest rychlostí světla minus *epsilon*."

„Minus *epsilon*?“

„Znamená to, že se jí blíží až na nekonečně malou hodnotu, řádově miliardtinu.“

„Dobře,“ řekl jsem. „Rozumím.“

„Musíme také vědět, že při rychlosti našeho letu se náš čas citelně liší od času na Zemi, přičemž odchylka je o to větší, oč rychleji letíme. Od začátku našeho rozhovoru jsme prožili několik minut, které odpovídají několika měsícům na naší planetě. Ke konci naší cesty se pro nás čas téměř zastaví, dokonce si ani nebudeme vědomi žádné změny. Několik vteřin, několik úderů srdce bude totéž co několik let na Zemi.“

„Jistě, i tomu rozumím. Z toho důvodu také můžeme doufat, že doletíme dřív, než zemřeme. Ale pročpak tedy dva roky? Proč ne jen několik dní nebo hodin?“

„K tomu se právě chci dostat. Je tomu tak proto, že k dosažení rychlosti, kdy pro nás přestane existovat čas, při zrychlení akceptovatelném pro náš organismus, potřebujeme skoro rok. Druhý rok budeme zase brzdit. Už chápete plán našeho letu? Dvanáct měsíců zrychlování, dvanáct měsíců brzdění. Mezitím jen několik hodin, během kterých proletíme největší část dráhy. A tak, chápejte, trvá cesta k Betelgeuze a k Proximě Centauri přibližně stejně dlouho. Při cestě k ní bychom museli rovněž jeden rok zrychlovat, druhý rok brzdit, a mezi tím snad jen několik minut místo několika hodin letu. Rozdíl je však vcelku zanedbatelný. A protože stárnu a jistě už nikdy nebudu mít sílu podniknout další cestu, vydal jsem se raději hned do vzdálenějších končin a doufám, že tam naleznu jiný svět, než je ten náš.“

Takovým způsobem jsme se bavili na palubě a já jsem měl zároveň možnost ocenit zázračné znalosti profesora Antella. Neexistovalo odvětví, které by neprobádal, a já jsem byl šťastný, že mám takového velitele při tak odvážném podniku. Cesta trvala asi dva roky našeho času, jak